

ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-ГРАФІЧНИХ УМІНЬ ТА НАВИЧОК МАЙБУТНІХ АРХІТЕКТОРІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ТЕМИ «СЮЖЕТНО-ТЕМАТИЧНИЙ НАТЮРМОРТ»

Білгородська О.Є. (Одеська державна академія будівництва та архітектури, м. Одеса, Україна)

Метою архітектурної освіти є подолання традиційного вузького прагматичного підходу у навчанні, формування професіоналізму в інтересах цілісного світосприйняття на тлі осмислення лідерської позиції архітектора, визначення вищого рівня інтелектуальних, творчих, технічних умінь і цінностей фахівця.

Складність виконуваних дій і операцій передбачає тривалу професійну підготовку майбутнього фахівця. При підготовці обов'язково враховуються наявність в архітектора певних здібностей і формування спеціальних знань, умінь і навичок, що забезпечать подальшу успішність його професійної діяльності [1].

Сюжетно-тематичний натюрморт слугує засобом формування художньо-графічних умінь і навичок, технічних прийомів зображення об'єктів, творчих здібностей студентів-архітекторів. Освоюючи художньо-графічну грамоту зображення (короткочасні замальовки, тривалі академічні постановки, роботу з пам'яті, з уяви) у студентів розвиваються спостережливість, зорова пам'ять, здатність бачити в натурі цікаві з погляду зображення теми та сюжети.

При виконанні академічного завдання «Сюжетно-тематичний натюрморт» виділяємо такі характерні особливості умінь:

1) усвідомленість, тобто всі дії або системи дій потребують осмислення, поетапності, свідомої регуляції і контролю;

2) складність структури (уміння ґрунтуються на основі функціонального поєднання знань і навичок, а також таких якостей особистості, як прагнення до творчості);

3) гнучкість (структура умінь постійно поновлюється: вдосконалюються знання і навички; уміння дає можливість виконувати дії не тільки в звичних, але й у нових умовах);

4) поетапність формування (від початкових умінь до творчих; чим досконаліші уміння, тим більше в них проявляється творчість).

Отже, розглядаємо і визначаємо уміння як створення нового, своєрідного творчого моменту у практиці суб'єкта, як здатність свідомо і самостійно виконати певне завдання [2;3].

Уміння-майстерність виникають на основі вже вироблених навичок і широкого кола знань. На різних рівнях теоретичного аналізу досліджень вітчизняних та зарубіжних дослідників, педагогів, методистів з'ясовується, що межа між поняттями «уміння» та «навички» може зовсім або частково нівелюватися. Елементи вмінь часто переходять у навички, що, у свою чергу, сприяють їх удосконаленню, а іноді передують формуванню.

На процес формування навичок вагомий вплив має методика навчання. Залежно від того, які навички необхідно сформувати у студентів, змінюються і вимоги до організації навчання.

Типовий шлях формування і розвиток навичок має чотири етапи:

- 1) ознайомлювальний (усвідомлення дій та їх уявлення);
  - 2) підготовчий (свідоме, але невміле виконання);
  - 3) стандартизуючий (автоматизація елементів дій);
  - 4) варіюючий, або ситуативний (приспосовування дій до різних ситуацій)
- [3].

Велике значення у формуванні всіх типів умінь і навичок діяльності відіграють вправи. Вони сприяють автоматизації навичок, удосконаленню умінь, діяльності загалом. Вправи необхідні як на етапі вироблення умінь і навичок, так і в процесі їх збереження. Без постійних, систематичних вправ уміння і навички, зазвичай, зникають, втрачають свої якості. Тому, спираючись на етапи формування навичок, відбувається поетапне формування художньо-графічних умінь та навичок при зображенні сюжетно-тематичного натюрморту.

При виконанні академічного завдання «Сюжетно-тематичний натюрморт» студентам пропонується виконати низку попередніх нарисів, які допоможуть знайти найкращий варіант зображення.

На першому етапі студенти виконують вправи-замальовки натюрморту, які формують образ майбутньої роботи. На цьому етапі студенти вчаться композиційно правильно розташовувати натюрморт, здійснюють

композиційні пошуки, ознайомлюються, підбирають та випробують графічний матеріал і тонований папір для його виконання.

На другому етапі для вдосконалення початкових навичок роботи з графічними м'якими матеріалами передбачається виконання самостійних завдань за темою «Сюжетно-тематичний натюрморт», які студенти виконують за межами майстерні. Далі на третьому етапі студенти будують натюрморт на тонованому папері та одночасно вивчають і випробують різні техніки роботи з графічними матеріалами. Коли дії вже частково доведені до автоматизму, студенти починають працювати над сюжетно-тематичним натюрмортом. На четвертому етапі студенти вдосконалюють свої художньо-графічні уміння та навички.

Отже, не можна сказати, що навички є несвідомо регульованими діями. Особливість навичок – свідомий контроль дії в цілому. Свідомість устанавлює відповідність дії із завданнями діяльності.

Перетворення дії в навички дає можливість звільнити свідомість для розв'язання більш складних завдань діяльності. Відтак стає зрозумілим виняткове значення навичок у творчій діяльності: не опанувавши навичок елементарних дій, не можна створити умови для творчої діяльності.

Отже, формування художньо-графічних умінь і навичок розглядаємо як усталені способи художньо-графічної діяльності студентів архітектурних спеціальностей, спрямованих на практичне оволодіння образно-виразальними можливостями графічного мистецтва.

Увесь творчий процес роботи архітектора тісно пов'язаний із зображенням предметного світу. При навчанні рисунка з натури натюрморт як навчальне завдання для студентів є обов'язковий. Він дозволяє повніше розкрити основні положення реалістичного рисунка, зокрема загострити увагу на особливостях перспективи і тону. Зображуючи натюрморт із різних предметів, студент засвоює принципи лінійно-конструктивного зображення форми, знайомиться з теорією перспективи, набуває навиків передачі об'ємності, матеріальності, фактури предметів за допомогою різних графічних матеріалів. Протягом вивчення всього курсу «Рисунок, живопис, скульптура. Рисунок» особливого значення набуває робота над сюжетно-тематичним натюрмортом, у процесі якої відбувається активне освоєння законів композиції, вираження емоційного ставлення до зображуваної постановки через сюжет і композицію, власного ставлення до зображуваного об'єкта.

У процесі художньо-графічної діяльності студентів при роботі над натюрмортом важливо вдосконалити, загострити чуттєвість до характеру форми, пропорційних співвідношень, світлотіні та вміло використовувати різноманітні засоби рисунка, що, у свою чергу, полегшує та прискорює у студентів процес пізнання.

Література:

1. Основы педагогического искусства / [под. ред. И. Я. Зязюна]. – М.: Просвещение, 1989. – 301 с.
2. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / [З. Н. Курлянд, Р. І. Хмельюк, А. В. Семенова та ін.]. – К. : Знання, 2005. – С. 21.
3. Педагогический словарь : [в 2-х томах]. – М.: Изд-во АПН, 1980. – Т. 1. – 774 с.